

UDK 811.163.42'282(497.5-3 Komazini)

811.163.42'282'366.521(497.5-3 Komazini)

Izvorni znanstveni rad

Rukopis primljen 2. XI. 2012.

Prihvaćen za tisak 24. X. 2013.

Perina Vukša Nahod
Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
Republike Austrije 16, HR-10000 Zagreb
pvuksa@ihj.hr

NAGLASAK *o*-OSNOVÂ MUŠKOGA RODA U GOVORU KOMAZINA

U novoštokavskim se govorima još uvijek dobro čuvaju ostatci starih naglasnih paradigama te su terenskim istraživanjem u govoru Komazina prikupljene imenice *o*-osnovâ muškoga roda. U članku se iznosi trenutno stanje i opisuju promjene koje su zahvatile sve naglasne paradigme¹. Potvrđena je tendencija prelaska nekih imenica iz n. p. A u n. p. B, dok u množinskim oblicima nisu zabilježene sekundarne promjene naglasaka. Staro stanje, pomičnost naglasaka i preskakanje na proklitiku čuva se u n. p. C, no u množini se širi nepomičan naglasak na prvome slogu. Većina imenica n. p. B množinu ujednačava prema n. p. C, dok obrnut utjecaj nije zabilježen, a na n. p. A je neznatan. Donose se primjeri koji upućuju na moguće postojanje sinkronijske n. p. D.

1. Uvod

U članku će se promatrati promjene koje su se dogodile u naglasnome sustavu *o*-osnovâ muškoga roda² u novoštokavskome govoru Komazina³. Koma-

¹ Kratice: n. p. – naglasna paradigma; N., G., D., A., V., L., I. – padeži u jednini; n., g., d., a., v., l., i. – padeži u množini; *a, b, c, d* – praslavenske paradigme; A, B, C, D – suvremene paradigme.

² Pregled naglasnih paradigama *o*-osnovâ muškoga roda u hrvatskome vidi u Kapović 2006, 2010.

³ Ojkonim je motiviran prezimenom, no katkad se naziva i Kraj (< *kraj* ‘predio između korita rijeke i gorskoga vijenca’) Vidović 2011a: 135–137.

zini⁴ su zaselak Vidonja⁵, nalaze se u Neretvanskoj dolini, a za koju će se godinu vjerojatno ugasiti. U drugoj polovici 19. stoljeća Komazini su s Vidonja došli na Visoku Glavicu, a pedesetih su godina prošloga stoljeća formirali zaselak uz cestu.

Građa je dobivena tijekom prikupljanja frazeološke građe, ispunjavanja Upitnika za Hrvatski jezični atlas, posebnim popisom za ispitivanje naglasnih paradigama⁶ te iz slobodnoga govora, a zabilježena je na digitalnim snimkama. U ispitivanju su od 2008. do 2010. sudjelovali pok. Nedjeljko Komazin, rođen godine 1927. i Kata Komazin, rođena 1920.

2. Naglasne paradigme

Tri su osnovne naglasne paradigme u praslavenskome jeziku⁷; n. p. *a* sa stalnim mjestom naglasaka na osnovi, n. p. *b* s naglaskom na zadnjemu slogu korijena ili na prvome slogu nastavka i n. p. *c* s pomičnim naglaskom. Te se paradigme⁸ primjenjuju na suvremeni hrvatski jezik i bit će temelj analizi ovoga rada.

3. Naglasna paradigma *a*

U n. p. *a* riječi su imale stalan akut na korijenu u svim oblicima. Stari akut daje " u hrvatskome, pa se n. p. *a* odražava kao sinkronijska naglasna paradigma s " u svim padežima. Ova paradigma ne podliježe osobitim promjenama u govoru Komazina, no bilježimo neke utjecaje n. p. *b* i n. p. *c*.

Uzlaznost⁹ se pojavljuje i u jedninskim i u množinskim padežima. Iako neke imenice u D. i L. čuvaju izvorni naglasak: *žèdu*, *krùvu*, *klinu*, *càru*, *plùgu*,

⁴ Prema predaji, iz Hutova su došla tri brata od kojih se jedan poturčio, postao Komadina i odselio u Mostar, a ostala su dvojica došla na Vidonje. Komazini pak često kažu da su talijanskoga podrijetla. Vidović (2011b) iznosi da su Komazini zapravo Lučići koji su se u popovskim maticama bilježili kao Komazini do 1737. godine. Podrijetlo prezimena veže se uz apelativ *kumašin* 'kum' od kojega je izvedeno prezime Komašina, kako je zabilježeno u dubrovačkim maticama 1781.

⁵ Većina vidonjskih ojkonima motivirana je antroponomom, a dio ih je motiviran prezimenima, kao primjerice Komazini. Više o vidonjskoj antroponimiji i toponimiji vidi u Vidović 2005, 2011a.

⁶ Zahvaljujem Mati Kapoviću na ustupljenome popisu te mnogobrojnim savjetima. Zahvaljujem i Tijmenu Pronku na poticajnim sugestijama.

⁷ Akcentolozi moskovske škole pretpostavljaju i postojanje n. p. *d*. O n. p. *d* vidi više u Kapović 2008: 7 i Mandić 2009: 119–122.

⁸ Više o naglasnim paradigmama vidi u Kapović 2008.

⁹ U novijoj dijalektološkoj literaturi uzlaznost se još naziva i visnost, v. Benić 2007.

pṛ̌stu, *mṛ̌šu*, *mṛ̌nu*, kod nekih L. i D., koji se prema njemu ujednačio, zbog utjecaja n. p. *c* postaje uzlazan¹⁰: *dimu*, *ràtu*, *čàsu*, *jàdu*, *ràku*, *pràgu*, *lànu*, *sìru*. Komazini će uvijek reći da žive *nà Kraju* pa promjena nije zabilježena ni u G. *kràja*, jer se u L. čuva starije stanje. To je poduprto činjenicom da se i u n. čuva *kràjevi*, a g. je preuzet iz n. p. *c*: *krajéva*, iako se sve češće može čuti i *kràjēvā*. S druge strane, već spomenuti L. u *ràtu*, *na pràgu*, u *jàdu* vjerojatno su utjecali na G.: *pràga*, *ràta*, *jàda*. Napomenimo i to da su N. n. p. *a* i n. p. *b* jednaki, pa imenice iz n. p. *a* preuzimaju oblike G. n. p. *b*: *bìča*, *ràta*, *ràka*, *pràga*.

U dugoj se množini novoštokavskih govora katkad, analogijom prema n. p. *b*, pojavljuje sekundarna uzlaznost ispred nastavka *-ovi*, no u govoru Komazina primjećujemo čuvanje staroga naglaska: *žèdovi*, *càrevi*, *plüğovi*, *kmètovi*, *mṛ̌ševi*, *mṛ̌inovi*, a tek u pokojemu primjeru supostoje oba oblika: *bìčevi/bičevi*, *ràtovi/rátovi*, *pràgovi/prågovi*. Nijedanput nije posvjedočen samo uzlazni naglasak. Ipak, moguće je pretpostaviti da će se imenice kod kojih postoje kolebanja ujednačiti prema n. p. *b*, što je tendencija u većini novoštokavskih govora. Takav mlađi uzlazni naglasak u novoštokavskim se govorima širi i u n. p. *c*, no u promatranome govoru ostvaruje se silazni naglasak, čime n. svih paradigma čuva razlikovnost.

U analiziranome govoru dulje se dočetni slogovi ispred *-j*: N. *krâj*, ali G. *kràja*, a duljenje¹¹ zahvaća i dvosložne riječi s " na prvome slogu koje potječu od n. p. *a*, a završavaju na sonant N. *jävör* – G. *jávora*, N. *šèvēr* – G. *šèvera*, N. *jäsēn* – G. *jàsena*. Te imenice u N. i G. dobivaju isti obrazac kao i stare imenice n. p. *c* kod kojih je pravilno produžen zadnji slog: N. *grèbēn* – G. *grèbena*, N. *žèvēr* – G. *žèvera*.

Svi su kosi padeži kratki, čime se izjednačuju s imenicama n. p. C. Jedini je izuzetak imenica *güşter*, gdje je potvrđena kračina u svim padežima **güşčerb* > *güşter*¹².

Budući da se izvorna opreka između n. p. *a* i n. p. *c* nije očuvala, s vremenom su neke imenice iz n. p. *a* prešle u n. p. C: *kàmēn*, *pṛ̌stēn*, a imenice iz n. p. *c* u n. p. A: *gövör*, *čèmēr*, *plàmēn*.

¹⁰ U n. p. *c* lokativ je uzlazan samo kod imenica koje označuju neživo.

¹¹ O novoštokavskim duljenjima vidi u Kapović 2008: 26–27.

¹² O izmjeni duljine i kračine u kosim padežima vidi u Kapović 2008: 27 i Ligorio i Kapović 2011: 359–362.

Prema promjenama koje su se dogodile imenice možemo podijeliti u 3 podtipa:

- n. p. A¹³: *brät, cär, ðim, žèd, krüv, kãšal, klîn, güşter, jãstrëb, jüg, blãvor, lãbūd, jëzik, plüg, mış, mlîn, gövör, göst, cëmër, dõgazãj, plãmën*¹⁴
- n. p. A-B¹⁵: *çäs, dlän, jäd, kráj, län, sîr*
- n. p. A/B¹⁶: *präg, räk, ràt, bîč.*

	n. p. A	n. p. A-B	n. p. A/B
N.	žèd	dlän	bîč
G.	žèda	<i>dläna</i> ¹⁷	bîč/biça
D.	žèdu	<i>dlänu</i>	<i>biču</i>
A.	žèda	dlän	bîč
V.	žèdu	dlänu	bîču
L.	žèdu	<i>dlänu</i>	<i>biču</i>
I.	žèdon	dlänon	bîčen/bičen
n.	žèdovi	dlänovi	bîčevi/bičevi
g.	žèdovã	dlänovã	bîčevã
d.	žèdovima	dlänovima	bîčevima/bičevima
a.	žèdove	dlänove	bîčeve/bičeve
v.	žèdovi	dlänovi	bîčevi/bičevi
l.	žèdovima	dlänovima	bîčevima/bičevima
i.	žèdovima	dlänovima	bîčevima/bičevima

Tablica 1. Primjeri podtipova n. p. A

4. Naglasna paradigma *b*

U n. p. *b* naglasak je na prvome slogu nakon osnove ili na zadnjemu slogu osnove, a u novoštokavskoj n. p. B realiziraju se novoštokavski uzlazni naglasci.

Kod jednosložnih se riječi u V. ostvaruje čeonu naglasak (kao i u n. p. C): *bõbu, bõku, võlu, cëpu, põdu, krõvu, stõlu, žëpu, kõnu, kõšu, snõpu, tõpu*, što vrijedi i za višesložne riječi: *võjnîce, kõvãču, mjëhûru*. Iako se u množini čeonu naglasak

¹³ Riječ je o imenicama sa stalnim kratkosilaznim naglaskom na osnovi u svim padežima.

¹⁴ Imenice koje su iz n. p. *c* prešle u n. p. A: *gövör, göst, cëmër, dõgazãj, plãmën*.

¹⁵ U ovome tipu dolazi do miješanja n. p. A i n. p. B. Vidljivo je da određeni oblici idu po jednome naglasnome tipu, a drugi po drugome.

¹⁶ Ovaj tip ima fakultativni B-naglasak, odnosno riječ može ići i po jednoj i po drugoj naglasnoj paradigmati.

¹⁷ Oblici koji odstupaju od „glavnih“ paradigama n. p. A, n. p. B i n. p. C u tablicama su u kurzivu.

gubi, odnosno ujednačuje s nominativnim: *bòrovi, čèpovi, bòbovi, vojníci, pòpovi, slònovi*, ipak je zabilježen: *klìpovi, vòlovi, jèževi, kràlevi, spùževi, žùlevi*.

Kod uvođenja duge množine *-ovi/-evi* u govoru Komazina kod nekih je imenica zabilježen sekundarni. Razvidno je da duge osnove uvijek imaju: *jèževi, klùčevi, spùževi*, dok kod kratkih osnova bilježimo i stariji tip (*bòrovi*) i mlađi tip (*klìpovi*).

U genitivu množine n. p. B kod imenica s kratkom i dugom osnovom uvijek je. Niti jednom nije zabilježeno ujednačavanje prema nominativu množine: *kròvòvā, pòdòvā, bòròvā, bòkòvā, vòlòvā, bòbòvā, stòlòvā, mākòvā, žèpòvā, slònòvā* itd.

Prema promjenama koje su se dogodile imenice možemo podijeliti u tri podtipa:

- n. p. B: *bìk, bòb, bòk, bôr, čèp, źák, kòn, kòvāč, māk, pòp, slòn, snòp, tòp, vò, vòjnìk*
 n. p. B₁¹⁸: *žòn, grijèh, jèž, klùč, kòš, kràl, kròv, lijèk, pân, pòd, pùt, smijèh, spùž, stò, vřv, zglòb, žèp, žùl*
 n. p. B₂¹⁹: *kòmād, lèptìr, mjèhūr*²⁰.

	n. p. B	n. p. B	n. p. B ₁	n. p. B ₂
N.	vò	vòjnìk	spùž	<i>mjèhūr</i>
G.	vòla	vojnìka	spùža	mjehúra
D.	vòlu	vojnìku	spùžu	mjehúru
A.	vòla	vòjnìk	spùža	<i>mjèhūr</i>
V.	vòlu	vòjnìče	spùžu	mjèhúru
L.	vòlu	vojnìku	spùžu	mjehúru
I.	vòlon	vojnìkon	spùžon	mjehúron
n.	vòlovi	vojnìci	<i>spùževi</i>	mjehúri
g.	vòlòvā	vojnìkā	spùževā	mjehúrā
d.	vòlovima	vojnìcima	spùževima	mjehúrima
a.	vòlove	vojnìke	spùževe	mjehúre
v.	vòlovi	vojnìci	spùževi	mjehúri
l.	vòlovima	vojnìcima	spùževima	mjehúrima
i.	vòlovima	vojnìcima	spùževima	mjehúrima

Tablica 2. Primjeri podtipova n. p. B

¹⁸ Riječ je o imenicama koje su u množini preuzele silazni naglasak iz n. p. *a* koji se proširio u ostalim padežima.

¹⁹ Imenice kod kojih je u N./A. silazan naglasak (sekundarno prema n. p. C), a u ostalim su padežima oblici n. p. *b*.

²⁰ O praslavenskim rekonstrukcijama vidi u Ligorio i Kapović 2011: 344, 346, 347. Prema Kapovićevu mišljenju, riječ je o imenicama koje pripadaju miješanoj n. p. C-B.

5. Naglasna paradigma *c*

U psl. n. p. *c* naglasak je bio pomičan; mogao je stajati na početku ili na kraju riječi. U štokavskome se n. p. *c* odražava kao naglasna paradigma s pomičnim naglaskom, no ta se pomičnost može sekundarno izgubiti, što je zabilježeno kod nekih imenica promatranoga govora.

Kod imenica koje znače neživo bilježimo uzlaznost u L. *na stògu, u grádu, po dánu, u stánu*, dok ona kod imenica koje znače živo izostaje: *ò bogu, ò sînu*. Prema Kapoviću (2010: 80), ta je razlika osobito uočljiva kod imenice *vrâg*, što je potvrđeno i govoru Komazina. Kada se imenica rabi u značenju ‘sotona’ zabilježeni je L. *vrâgu*, a kad općenito označava neku nesreću kaže se *ko po vrâgu*. Kod imenica *mrâv* i *cřv* nastavak u L. je uzlazan: (D. *mrâvu/cřvu* // L. *mrâvu/cřvu*), što je suprotno očekivanjima. Ovi su primjeri u skladu sa Stankiewiczovom tvrdnjom (1993: 123, bilj. 8, Kapović 2010: 80, bilj. 142) da se mali kukci, primjerice mrav ili crv, katkad percipiraju kao nešto neživo te se u paradigmama ponašaju kao imenice koje znače neživo. Izvorno razlikovanje D. i L. u n. p. *c* potvrđeno je i kod imenice *glas*: D. *glâsu* // L. *na glâsu*.

Kod imenice *mûž* također se dogodila zamjena te je u D. *mûžu* zabilježen silazan, a u L. *mûžu* uzlazan naglasak, kao kod imenica koje označuju neživo.

Dativni se naglasak najčešće poopćuje prema lokativu: *stògu, rògu, bròdu, nòsu, mòsku, klâsu, stánu, dâru, dúgu, grádu, práhu, dánu, mrâku, zvúku* itd.

U dvosložnih imenica s nepostojanim *a* visnost lokativnoga nastavka očuvala se u imenica *lâktu, búbnû, mòsku*, a dativ se izjednačio s lokativnim oblicima.

U množinskim oblicima inovacije prodiru u g., ali i u d./l./i. U genitivu množine bilježimo:

- stari naglasak: *vragòvâ, sinòvâ, golubòvâ, grebenòvâ, stanòvâ, stogòvâ, laktòvâ, gradòvâ, rogòvâ, vukòvâ, zubòvâ, sokolòvâ*
- dvostruki ostvaraj: *korákâ/kòrākâ, daròvâ/dàròvâ, bubñèvâ/bùbñèvâ*
- mladi naglasak: *klàsòvâ, cvjètòvâ, pràhòvâ, gròmòvâ, òbičājâ*.

U dativu množine također postoje alternacije:

- stari naglasak: *vragòvima, sinòvima, stanòvima, rogòvima, zubòvima*
- dvostruki ostvaraj: *stogòvima/stògovima, gradòvima/gràdovima*
- mladi naglasak: *dàrovima, ðùgovima, glàsòvima, nòsovima/nòsevima, gòlubovima*.

U kratkoj se množini rijetko javlja analogija prema nominativu: n. *cĕvi* – d./l./i. *cĕvima*, no zabilježeni su izvorni oblici s pokraćenim korijenom: n. *dâni* – d./l./i. *dânima*²¹, n. *zûbi* – d./l./i. *zûbima*, n. *mrâvi* – d./l./i. *mrâvima* (vidi Tablicu 3.).

U dugoj je množini zabilježeno starije stanje: *brôdovi*, *glâsovi*, *stôgovi*, *klûnovi*, *rôgovi* itd. Time je potvrđeno da se imenice n. p. *c* i n. p. *b* ne stapaju, odnosno da se u n. p. *c* nikada ne pojavljuje mlađi naglasak tipa *rôgovi*, kao ni u već spomenutoj n. p. *a*.

Poopćenje duljine iz N. u kosim padežima zabilježeno je samo kod imenice N. *grôm* – G. *grôma*, a primjeri N. *rôg* – G. *rôga*, N. *sôk* – G. *sôka*, N. *stôg* – G. *stôga* potvrđuju da se izmjena duljine u nominativu i kraćine u genitivu dobro čuva. Samo u jednome primjeru potvrđen je utjecaj kosih padeža na N. *gôst* < G. *gôsta*.

Preskakanje naglasaka na prednaglasnice uglavnom je dosljedno: *zâ nôs*, *û lâd*, *ôko vrâta*, *prêko dâna*, *û boga*, *û glâs*, *û mrâk*, *û stân* itd.

U N. dulji se zadnji slog osnove (stari " u jednosložnim se riječima dulji u ^), primjerice **nôsъ* > *nôs*, **rôgъ* > *rôg*, **sôkъ* > *sôk*, **bôgъ* > *bôg*, **grômъ* > *grôm*, pa se u N. ne razlikuju kratke i duge osnove. U G. razlika se čuva *sôka* : *klâsa*, *dâra*.

Duljenje se ostvaruje i u nenaglašenim slogovima: *grêbên*, *grûmên*, *žêvêr*. Kod ovih je imenica zabilježena izvorna opreka – dužina u N./A., kraćina u kosim padežima.

Prema promjenama koje su se dogodile imenice možemo podijeliti u 3 pod-tipa:

- n. p. C: *dân*, *mrâv*, *rôg*, *sîn*, *stân*, *vrâg*, *zûb*
n. p. C₁²²: *dâr*, *žêvêr*²³, *gâlêb*, *glâs*, *gôlûb*, *grâd*, *grêbên*,
grûmên, *kôrâk*, *lâkat*, *mâdež*²⁴, *mûž*, *sôkô*, *stôg*, *vûk*
n. p. C₂²⁵: *bôg*, *brôd*, *dûg*, *grôm*, *klâs*, *lôv*, *môzak*, *mrâk*,
nôs, *prâh*, *zêc*, *zvûk*.

²¹ Katkad se nastavci u d./l./i. izgovaraju reducirano.

²² Kod imenica je zabilježeno kolebanje između n. p. C i n. p. A; množinski se oblici ujednačuju prema n., a. i v. (osim g., a u d./l./i. postoji kolebanje).

²³ Praslavenska rekonstrukcija riječi je sporna; vidi Kapović 2009: 237–238. Podatci iz štokavskoga i kajkavskoga narječja upućuju na n. p. *c* (Kapović 2005: 58).

²⁴ Praslavenska rekonstrukcija riječi je sporna, vidi Ligorio i Kapović 2011: 346.

²⁵ Kod imenica je zabilježeno kolebanje između n. p. C i n. p. A; množinski su se oblici potpuno ujednačili prema n., a. i v.

	n. p. C	n. p. C	n. p. C₁	n. p. C₁	n. p. C₂
N.	stân	mrâv	stôg	göľub	mrâk
G.	stâna	mrâva	stôga	göľuba	mrâka
D.	stânu	mrâvu	stôgu	göľubu	mrâku
A.	stân	mrâva	stôg	göľuba	mrâk
V.	stânu	mrâvu	stôgu	göľube	mrâku
L.	stânu	mrâvu	stôgu	göľubu	mrâku
I.	stânon	mrâvon	stôgon	göľubon	mrâkon
n.	stânovi	mrâvovi/mrâvi	stôgovi	göľubovi	mrâkovi
g.	stanóvâ	mrâvâ	stogóvâ	golubóvâ	mrâkóvâ
d.	stanòvima	mrâvima	stogòvima/ stôgovima	göľubovima	mrâkovima
a.	stânove	mrâvove/mrâve	stôgove	göľubove	mrâkove
v.	stânovi	mrâvi	stôgovi	göľubovi	mrâkovi
l.	stanòvima	mrâvima	stogòvima/ stôgovima	göľubovima	mrâkovima
i.	stanòvima	mrâvima	stogòvima/ stôgovima	göľubovima	mrâkovima

Tablica 3. Primjeri podtipova n. p. C

6. Naglasna paradigma *d*?

Postoje oprečna mišljenja o podrijetlu naglasne paradigme *d*. Pitanje je je li ona uopće postojala u praslavenskoj jeziku ili je samo produkt miješanja naglasnih paradigama zbog razvojnih promjena u naglasnome sustavu, koje su se neovisno događale u svakome govoru.

U literaturi se n. p. *d* najčešće definira kao miješana paradigma između n. p. *b* i n. p. *c*²⁶. Kao potvrda postojanja n. p. *d*, uglavnom se navode neki ruski i bjeloruski govori, tzv. krivički govori (Lehfeldt 2009: 21), a istraživanja pokazuju da su se ostaci n. p. *d* očuvali i u drugim slavenskim govorima (Dibo, Zamjatina, Nikolaev 1993: 91)²⁷.

Navodilo se da je n. p. *d* očuvana i na Susku (Hamm, Hraste i Guberina 1956), iako su se ti podatci nerijetko kritizirali i smatrali nepouzdanima²⁸. Me-

²⁶ Vidi Langston 2006: 261 i Kapović 2008: 7.

²⁷ Više u Mandić 2009: 119–122.

²⁸ Langston 2006: 260 i Vermeer 2009: 136–137.

đutim, istraživanje koje je provela Shrager (2011) na susačkim iseljenicima u New Jerseyju pokazalo je očuvanje sinkronijske n. p. D²⁹.

Iako su potvrde za n. p. *d* većinom bile rezervirane za čakavske govore, prve primjere za n. p. D u Dubrovniku *grôm, bôr, gnôj, grôz, môs, stôg, stô* iznosi Ligorio (2008) u neobjavljenome uručku s predavanja „Flat intonation in Ardelio Della Bella’s dictionary“, čime potiče na daljnja i sustavnija ispitivanja.

U prikupljenoj građi govora Komazina neke se imenice mogu svrstati u sinkronijsku n. p. D koju karakterizira dugi silazni naglasak u N./A., a kratki ili dugi uzlazni u kosim padežima. Nije sigurno je li to neka novija pojava ili pak ostatak n. p. *d*, no neosporno je da imenice koje odskaču od ostalih paradigama prema rekonstrukcijama ruske akcentološke škole pripadaju n. p. *d* ili postoji kolebanje između n. p. *b* i n. p. *d*: *most* (psl. *b/d*), *bor* (psl. *b/d*), *kļun* (psl. *d*), *cvijet* (psl. *d*).

N.	<i>cvijêt</i>	<i>môs</i>	<i>kļûn</i>	<i>bôr</i>
G.	<i>cvijêta</i>	<i>mòsta</i>	<i>kļûna</i>	<i>bòra</i>
D.	<i>cvijêtu</i>	<i>mòstu</i>	<i>kļûnu</i>	<i>bòru</i>
A.	<i>cvijêt / nà cvijêt</i>	<i>môs / nà môs</i>	<i>kļûn / ù kļûn</i>	<i>bôr/nà bôr</i>
V.	<i>cvijêtu</i>	<i>mòstu</i>	<i>kļûnu</i>	<i>bòru</i>
L.	<i>cvijêtu</i>	<i>mòstu</i>	<i>kļûnu</i>	<i>bòru</i>
I.	<i>cvijêton</i>	<i>mòston</i>	<i>kļûnon</i>	<i>bòron</i>
n.	<i>cvjêtovi</i>	<i>mòstovi</i>	<i>kļûnovi</i>	<i>bòrovi</i>
g.	<i>cvjêtôvâ</i>	<i>mòstôvâ</i>	<i>kļunôvâ</i>	<i>bòrôvâ</i>
d.	<i>cvjêtovima</i>	<i>mòstovima</i>	<i>kļûnovima</i>	<i>bòrovima</i>
a.	<i>cvjêtove</i>	<i>mòstove</i>	<i>kļûnove</i>	<i>bòrove</i>
v.	<i>cvjêtovi</i>	<i>mòstovi</i>	<i>kļûnovi</i>	<i>bòrovi</i>
l.	<i>cvjêtovima</i>	<i>mòstovima</i>	<i>kļûnovima</i>	<i>bòrovima</i>
i.	<i>cvjêtovima</i>	<i>mòstovima</i>	<i>kļûnovima</i>	<i>bòrovima</i>

Tablica 4. Primjeri sinkronijske n. p. D.

7. Zaključak

Iako se u novoštokavskim govorima mogu pronaći potvrde starih naglasnih paradigama, i iz ove je analize razvidno da se inovacije šire te će postupno prevladati kod mlađih govornika.

²⁹ Većina se građe podudara s onom koju su zabilježili Hamm, Hraste i Guberina (1956), no u nekim primjerima Shrager bilježi oksitonski naglasak, npr. *brîx, brîyâ*, dok u Hamm i dr. (1956: 104) stoji *brîx, brîya*.

Iz ekscerpirane je građe potvrđena tendencija prelaska nekih imenica iz n. p. A u n. p. B, dok u množinskim oblicima nisu zabilježene sekundarne promjene naglasaka. Staro stanje, pomičnost naglasaka i preskakanje na proklitiku još se jako dobro čuva u n. p. C, no u množini se širi nepomičan naglasak na prvome slogu. Većina imenica n. p. B množinu ujednačava prema n. p. C te uz tip *bòrovi* postoji i tip *křipovi*, dok obrnut utjecaj nije zabilježen (nema *bròdovi* nego samo *bròdovi*), a na n. p. A je neznatan; postoji samo nekoliko primjera u kojima su postoje oba naglasaka: *bičevi/bičevi*, *ràtovi/ràtovi*, *pràgovi/pràgovi*. U ostalim primjerima zabilježen je samo kratkosilazni naglasak.

Geografska izoliranost područja i sociolingvistička zatvorenost govornika prema znatnim vanjskim utjecajima, uz potvrđene primjere očuvanih paradigma, daje nam nadu da će se iscrpnim i sustavnim istraživanjima susjednih govora postojanje sinkronijske n. p. D potvrditi kao očuvani jezični antikvitet, a ne kao slučajni fenomen.

Literatura:

- BENIĆ, MISLAV 2007. Osnovni podaci o osječkoj akcentuaciji. *Filologija*, 49, Zagreb, 1–28.
- DIBO, VLADIMIR A.; GALINA I. ZAMJATINA; SERGEJ L. NIKOLAJEV 1993. *Osnovy slavjanskoj akcentologii: Slovar'*. Moskva: Nauka.
- HAMM, JOSIP; MATE HRASTE; PETAR GUBERINA 1956. Govor otoka Suska. *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 1, Zagreb, 7–213.
- KAPOVIĆ, MATE 2005. Nove duljine u hrvatskom jeziku (nakon općeslavenskoga razdoblja). *Filologija*, 44, Zagreb, 51–62.
- KAPOVIĆ, MATE 2006. Naglasne paradigme *o*-osnova muškoga roda u hrvatskom. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 32, Zagreb, 159–173.
- KAPOVIĆ, MATE 2008. Razvoj hrvatske akcentuacije. *Filologija*, 51, Zagreb, 1–39.
- KAPOVIĆ, MATE 2009. Rising mobility in Slavic *i*-stems. U: Rosemarie Lühr, Sabine Ziegler (ur.), *Protolanguage and Prehistory. Akten der XII. Fachtagung der Indogermanischen Gesellschaft, vom 11. bis 15. Oktober 2004 in Krakau*, Wiesbaden: Reichert, 236–243.
- KAPOVIĆ, MATE 2010. Naglasak *o*-osnova muškoga roda u hrvatskom – povijesni razvoj. *Filologija*, 54, Zagreb, 51–109.
- LANGSTON, KEITH 2006. *Čakavian Prosody: The Accentual Patterns of the Čakavian Dialects of Croatian*. Bloomington (Indiana): Slavica.
- LEHFELDT, WERNER 2009. *Einführung in die morphologische Konzeption der slavischen Akzentologie* (3. izdanje). München: Otto Sagner.

- LIGORIO, ORSAT; MATE KAPOVIĆ 2011. O naglasku dvosložnih o-osnova s kratkosilaznim naglaskom u Dubrovniku. *Croatica & Slavica Iadertina*, VII/2, Zadar, 327–366.
- LIGORIO, ORSAT 2008. *Flat intonation in Ardelio Della Bella's Dictionary*, www.oligorio.com/Download/ligorio_flatintonationhdout1.pdf (pristupljeno 22. veljače 2011).
- MANDIĆ, DAVID 2009. *Postanak praslavenskih naglasnih paradigmi kod imeničâ i njihova sudbina u hrvatskom jeziku*. Doktorski rad u rukopisu. Zagreb.
- SHRAGER, MIRIAM-MARIA 2011. Accentuation of masculine monosyllabic nouns of Susak speakers in New Jersey. *Baltistica*, VII, Vilnius, 207–225.
- STANKIEWICZ, EDWARD 1993. *The accentual Patterns of the Slavic Languages*. Stanford: Stanford University Press.
- VERMEER, WILLEM 2009. Appendix: Critical observations on the *modus operandi* of the Moscow Accentological School. U: Werner Lehfeldt, *Einführung in die morphologische Konzeption der slavischen Akzentologie* (3. izdanje), München: Otto Sagner, 129–159.
- VIDOVIĆ, DOMAGOJ 2005. Nacrt za Vidonjsku antroponimiju. *Folia onomastica Croatica*, 14, Zagreb, 147–177.
- VIDOVIĆ, DOMAGOJ 2008. Accentual Alternations in Neo-Štokavian Ijekavian Dialects of Neretvanska krajina. U: Mate Kapović; Ranko Matasović (ur.), *Tones and Theories: Proceedings of the International Workshop on Balto-Slavic Accentology*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 199–212.
- VIDOVIĆ, DOMAGOJ 2011a. *Antroponimija i toponimija Zažablja*. Doktorski rad u rukopisu. Zagreb.
- VIDOVIĆ, DOMAGOJ 2011b. Komazin, Kaleb. *Metkovski vjesnik*, Metković, 22–23.

The Accent of Masculine *O*-Stems in the Dialect of Komazini

Abstract

Neo-Štokavian dialects preserve the inherited Proto-Slavic accent paradigms relatively well. The paper discusses the accentuation of the masculine *o*-stems in the Neo-Štokavian dialect of Komazini and describes the changes that occurred in the accent paradigms (a. p.). It presents many examples of masculine *o*-stems obtained through field research. There are examples of a shift of certain nouns from a. p. A to a. p. B, but no secondary accentual changes in the plural paradigms have been observed. Old stative paradigms, accentual mobility, and accentual shifts to proclitics are all well preserved in a. p. C, as are plural forms with the accent on the first syllable. Most of the a. p. B nouns have adopted the accentuation of a. p. C in the plural, while the opposite influence is not attested, and a. p. A is minimally affected. Finally, examples of a possible synchronic a. p. D have been found.

Ključne riječi: Komazini, akcentuacija, *o*-osnove, novoštokavski

Key words: Komazini, accentuation, *o*-stems, Neo-Štokavian